

Conférence des Cours constitutionnelles européennes
Conference of European Constitutional Courts
Konferenz der europäischen Verfassungsgerichte
Конференция Европейских Конституционных Судов

**JUSTIȚIA CONSTITUȚIONALĂ:
FUNȚII ȘI RAPORTURILE CU CELELALTE
AUTORITĂȚI PUBLICE**

*Raport național pentru cel de-al XV^{lea} Congres al Conferinței
Curților Constituționale Europene, prezentat de
Curtea Constituțională a Republicii Slovenia*

I. RAPORTURILE CURȚII CONSTITUȚIONALE CU PARLAMENTUL ȘI GUVERNUL

- 1. Rolul Parlamentului (eventual al Guvernului) în procedura de numire a judecătorilor la instanța de contencios constituțional. După numire, aceeași autoritate îi poate revoca pe judecătorii instanței constituționale? Care sunt motivele / temeiurile unei asemenea revocări?**

Numirea judecătorilor la Curtea Constituțională a Republicii Slovenia este reglementată de art. 163 alin. 1 din Constituția Republicii Slovenia, condițiile detaliate și procedura de numire fiind stabilite de Legea Curții Constituționale (în continuare, notată *LCC*), la art. 11-14.

Judecătorii Curții Constituționale sunt aleși de Adunarea Națională a Republicii Slovenia, la propunerea Președintelui Republicii, cu votul majorității din numărul total al deputaților.

În termen de 30 zile de la data înștiințării, de către președintele Curții Constituționale, cu privire la vacantarea postului de judecător al Curții Constituționale, Președintele Republicii publică un anunț în Monitorul Oficial al Republicii Slovenia, în legătură cu posibilitatea depunerii candidaturilor pentru funcția de judecător al Curții Constituționale; candidaturile vor fi însoțite de o prezentare motivată, precum și de consimțământul scris privind acceptarea candidaturii de către cel în cauză. Președintele Republicii nu este obligat să propună candidați din rândul acestora, ci poate face alte propuneri ori poate înainta candidaturi suplimentar față de numărul locurilor vacante.

La art. 14 din LCC este reglementată procedura aplicabilă în situația în care nici unul dintre candidați nu a fost ales judecător la Curtea Constituțională în urma votului dat de Adunarea Națională. Astfel, pentru posturile vacante la Curtea Constituțională, în cel mult 14 de zile de la data votului de respingere în Adunarea Națională, Președintele Republicii demarează o nouă procedură, prin anunț public; de asemenea, înăuntrul aceluiași interval, el poate propune candidați dintre cei care s-au prezentat anterior, sau alți noi candidați. Dacă nici aceste propuneri nu trec la vot, nefiind ales niciun judecător la Curtea Constituțională, se fac noi alegeri, pentru care Președintele Republicii publică un anunț în termen de maximum opt zile de la data votării în Adunarea Națională. Dacă Președintele Republicii propune mai mulți candidați decât numărul posturilor de judecător la Curtea Constituțională vacante, ordinea de înscriere a candidaților pe buletinul de vot se stabilește prin tragere la sorți. În cazul în care nici unul dintre candidați nu a obținut majoritatea necesară sau dacă au fost aleși mai puțini judecători decât locuri vacante, se supun din nou la vot candidații care au obținut cele mai multe voturi. Vor fi votați tot atâția candidați câte locuri vacante de judecător există la Curtea Constituțională. Dacă nici după repetarea votării nu se completează numărul posturilor vacante, se va trece la o nouă alegere, fiind propuse alte candidaturi.

În cazul în care Adunarea Națională nu a ales un număr de candidați corespunzător tuturor posturilor vacante, iar alegerea unor alți noi judecători nu mai este posibilă în intervalul rămas până la data expirării mandatului celor care urmează să plece, stabilirea judecătorilor care își vor continua activitatea și după expirarea mandatului, până la înlocuirea lor de către succesorii nou aleși se face prin tragere la sorți.

Judecătorii Curții Constituționale sunt aleși pentru un mandat de nouă ani, care nu poate fi reînnoit (art. 165 alin. 1 din Constituție). Ei pot fi totuși eliberați din funcție mai înainte de încheierea mandatului, respectiv revocați de către Adunarea Națională, dar numai în condițiile prevăzute de art. 19 din LCC și pentru motivele stabilite la art. 164 din Constituție, și anume: (1) la cererea judecătorului; (2) ca urmare a unei condamnări la pedeapsa cu închisoarea, sau (3) ca urmare a pierderii permanente a capacității de exercitare a atribuțiilor. Președintele Republicii poate propune Adunării Naționale revocarea mandatului de judecător. Eliberarea din funcție, la cererea judecătorului, operează la data pe care el însuși a precizat-o în cerere. În celelalte două cazuri, funcția de judecător al Curții Constituționale încetează în ziua imediat următoare publicării deciziei de revocare în Monitorul Oficial al Republicii Slovenia.

2. În ce măsură instanța de control constituțional are autonomie financiară - în stabilirea și administrarea bugetului de cheltuieli?

Curtea Constituțională a Republicii Slovenia a fost înființată odată cu intrarea în vigoare a Constituției Republicii Slovenia, la data de 23 decembrie 1991, drept gardian al constituționalității, al drepturilor omului și al libertăților fundamentale în sistemul separării puterilor în stat. Potrivit art. 1 din Legea Curții Constituționale, ea este cel mai înalt organ al puterii judecătorești, scopul său fiind protecția constituționalității, a legalității, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale. În raport cu celelalte organe ale statului, Curtea Constituțională este un organ autonom și independent. Fondurile necesare desfășurării activității sale se stabilesc de către Adunarea Națională, însă în baza propunerilor înaintate de Curtea Constituțională. Bugetul său este parte integrantă a bugetului Republicii Slovenia, prin urmare Curtea Constituțională beneficiază de alocații bugetare direct de la bugetul de stat. Curtea hotărăște ea însăși cu privire la utilizarea sumelor alocate, iar Curtea de Conturi controlează modul în care acestea au fost utilizate.

3. Poate fi modificată legea de organizare și funcționare a instanței constituționale de către Parlament, însă fără consultarea acesteia?

Procesul legislativ este inițiat prin introducerea unui proiect de lege, în forma corespunzătoare, de către unul sau mai mulți autori cu drept de inițiativă legislativă. Constituția stabilește că inițiativa legislativă poate fi exercitată de Guvern, de orice deputat, de un număr de cel puțin 5.000 de alegători (art. 88 din Constituție), precum și de Consiliul Național (art. 97 din Constituție); Curtea Constituțională nu are deci

inițiativă legislativă. Legile se adoptă de către puterea legislativă, prin urmare Adunarea Națională va putea adopta o lege care reglementează organizarea și funcționarea Curții Constituționale. Dacă un proiect de lege care conține dispoziții ce afectează statutul, organizarea sau funcționarea Curții Constituționale este introdus în procedură legislativă, nu există un temei juridic explicit care să-l oblige pe legiuitor să obțină în prealabil avizul Curții Constituționale. În practică însă, președintele Adunării Naționale invită Curtea Constituțională să-și prezinte opinia cu privire la un asemenea proiect de lege, la începutul procedurii legislative.

În Republica Slovenia a devenit o uzanță ca legea care reglementează funcționarea Curții Constituționale să nu se modifice fără consultarea ei prealabilă. Curtea cooperează în faza de elaborare a proiectului de lege, care de regulă este propus de Guvern. Mai trebuie precizat că organizarea și modul de lucru sunt reglementate de Curtea Constituțională însăși (art. 2 alin. 2 din LCC). În acest sens ea își adoptă Regulamentul de procedură și Regulamentul de organizare internă și funcționare administrativă.

4. Instanța constituțională are competența verificării constituționalității regulamentelor de organizare și funcționare a Parlamentului, respectiv Guvernului?

Nici Constituția, nici legea nu au stabilit în mod expres o competență de control în privința Regulamentului Adunării Naționale. Cu toate acestea, Curtea Constituțională a statuat, în Decizia nr. UI-40/96, din 3 aprilie 1997, că are competența de a verifica Regulamentul Adunării Naționale. Ea a constatat că Regulamentul nu este o *lege* în sens strict formal, dar „din punct de vedere formal [...] constituie un act juridic cu natură unică și care reglementează chestiuni de organizare internă și funcționare a Adunării Naționale, procedurile de adoptare a actelor Adunării Naționale, precum și relațiile dintre Adunarea Națională și celelalte organe ale statului”.¹ În măsura în care se referă la procedura legislativă și la relațiile cu celelalte organe ale statului, Regulamentul este un act cu caracter general și cu efecte în exterior, adică are natura unui *regulament* care, în ierarhia normativă, se situează la rang de lege, deși formal nu este lege. Curtea și-a reiterat acest punct de vedere în mai multe rânduri (cf. Deciziilor nr. UI-84/96, din 21 octombrie 1999, Monitorul Oficial al Republicii Slovenia nr. 95/99 și OdlUS VIII, 224, și Nr. UI-104 / 01, din 18 iunie 2001, Monitorul Oficial al Republicii Slovenia nr. 45/01 și 52/01, și OdlUS X, 123).

În cazurile menționate, Curtea Constituțională s-a abătut de la criteriul formal, clasificând actul ca având caracterul unei legi, drept care și-a fundamentat competența pe poziția ierarhică a actului, dar în parte, și pe un criteriu material, anume că actul

¹ Decizia Curții Constituționale Nr. U-I-40/96, din 3 aprilie 1997 (Monitorul Oficial al Republicii Slovenia, Nr. 24/97, și OdlUS VI, 46), alin. 3.

conține dispoziții care produc efecte externe.² În situația când ar rezulta că Regulamentul Adunării Naționale împiedică în mod semnificativ exercitarea drepturilor constituționale sau respectul pentru funcțiile protejate de prevederile constituționale ori le face imposibilă exercitarea în fapt, atunci el, în aceste privințe, se află în contradicție cu Constituția. Curtea nu a examinat până acum și Regulamentul Guvernului.

5. Controlul de constituționalitate: specificați tipul / categoriile de acte asupra cărora se exercită controlul.

În cadrul procedurii de control al constituționalității, Curtea Constituțională decide asupra constituționalității (și legalității) legilor, reglementărilor, actelor adoptate de comunitățile locale și actelor cu caracter general emise în exercitarea puterii publice. Dacă, cu prilejul examinării unei plângeri individuale constituționale (referitoare la încălcarea drepturilor omului și libertăților fundamentale prin acte individuale, care emană de la un organ de stat, un organ al comunității locale sau alt titular al prerogativelor autorității publice și prin care se dispune în legătură cu drepturile, obligațiile sau beneficiile legale ale persoanelor fizice sau juridice), Curtea Constituțională constată că actul individual atacat se întemeiază pe un regulament sau un act cu caracter general emis în exercitarea autorității publice, pe care îl apreciază că ar putea fi neconstituțional sau nelegal, atunci aceasta va declanșa procedura de control al constituționalității sau legalității actului în cauză.

6. a) Parlamentul și Guvernul, după caz, procedează de îndată la modificarea legii (respectiv a actului declarat neconstituțional) în sensul punerii de acord cu legea fundamentală, potrivit deciziei instanței de contencios constituțional. Care este termenul stabilit în acest sens? Există și o procedură specială? În caz contrar, specificați alternativele. Exemplificați.

Tehnica de bază cu care operează decizia prin care Curtea Constituțională constată că o anumită lege sau prevedere legală este neconformă cu Constituția este de abrogare a legii sau a acelei prevederi. În acest mod, Curtea Constituțională intervine în lege în măsura în care ea trebuie exclusă din sistemul de drept, prin aceasta stabilind o stare conformă cu Constituția. Abrogarea produce efecte din ziua următoare datei publicării deciziei de abrogare sau la expirarea perioadei stabilite de Curtea Constituțională. În astfel de cazuri, Adunarea Națională nu are de respectat un termen anume în vederea adoptării unei legi de substituie, dar este evident că trebuie să modifice prevederile abrogate, întrucât de regulă abrogarea produce o lacună legislativă, care trebuie remediată. Date fiind posibilele consecințe negative ale unei asemenea lacune, Curtea Constituțională poate decide să se prevaleze de opțiunea oferită de art. 40 alin. 2 din LCC și să stabilească ea însăși modul de punere în aplicare a deciziei care să fie

² F. Testen in: L. Šturm (ed.), Komentar Ustave Republike Slovenije [Comentarii asupra Constituției Republicii Slovenia], Fakulteta za podiplomske državne in evropske študije, Ljubljana 2002, p. 1092.

utilizată până la adoptarea noilor reglementări legale, aceasta pentru a remedia temporar lacuna creată.

În situația în care Curtea Constituțională constată că o lege, o altă reglementare sau act general emis în vederea exercitării autorității publice este neconstituțional sau ilegal, întrucât nu reglementează o anumită problemă pe care ar trebui să o reglementeze sau o reglementează de o manieră care nu permite anularea sau abrogarea, Curtea Constituțională adoptă o decizie declarativă conform art. 48 din LCC. Legiuitorul (sau autoritatea care a emis reglementarea sau actul cu caracter general declarat neconstituțional sau nelegal) trebuie să elimine aspectele de neconstituționalitate sau de nelegalitate în intervalul de timp stabilit de Curtea Constituțională. Perioada stabilită de Curtea Constituțională va depinde de circumstanțele cazului în speță. Sunt avute în vedere aspecte precum de câtă vreme durează neconcordanța cu Constituția, necesitatea eliminării acesteia cât mai curând posibil (*cf.* Deciziei Nr. U-I-10/08, din 9 decembrie 2009, Monitorul Oficial al Republicii Slovenia Nr. 107/09), precum și adecvarea perioadei stabilite față de durata necesară remedierii neconstituționalității constatate (*cf.* Deciziei Nr. U-I-411/06, din 19 iunie 2008, Monitorul Oficial al Republicii Slovenia Nr. 68/08, și OdlUS XVII, 43). Curtea Constituțională poate stabili modalitatea de executare a deciziei sale și în astfel de cazuri.

Din jurisprudența Curții în materie rezultă că frecvent instanța constituțională stabilește un termen de șase luni sau de un an în care legiuitorul să elimine aspectele de neconstituționalitate sau de nelegalitate. De exemplu, în Decizia nr. U-I-207/08, Up-2168/08, din 18 martie 2010 (Monitorul Oficial al Republicii Slovenia Nr. 30/10), stabilind că art. 25 din Legea privind protecția dreptului la judecarea cauzei într-un termen rezonabil este neconstituțional întrucât nu reglementează situația părților vătămate pentru care încălcarea dreptului la judecarea cauzei în termen rezonabil încetase mai înainte de 1 ianuarie 2007, dar care până la acea dată nu se adresaseră unei instanțe internaționale pentru a cere reparație echitabilă, Curtea Constituțională a dispus ca legiuitorul să elimine acea neconstituționalitate în termen de șase luni de la publicarea deciziei în Monitorul Oficial al Republicii Slovenia. În Decizia Nr. U-I-411/06, din 19 iunie 2008 (Monitorul Oficial al Republicii Slovenia, Nr. 68/08, și OdlUS XVII, 43), Curtea Constituțională a constatat că art. 128 alin. 7 din Legea aviației este neconstituțional în măsura în care stabilește că, în plus față de datele cu caracter personal enumerate de lege, pot fi procesate și alte date cu caracter personal. Curtea Constituțională a dispus ca legiuitorul să remedieze acest aspect de neconstituționalitate în termen de un an de la publicarea deciziei în Monitorul Oficial al Republicii Slovenia.

Articolul 142 din Regulamentul Adunării Naționale a stabilit că Adunarea Națională, în opera de legiferare, poate adopta în procedură simplificată amendamente la legile în legătură cu care se desfășoară o procedură în fața Curții Constituționale ori Curtea Constituțională s-a pronunțat printr-o decizie (chiar și atunci când decizia este de constatare a neconstituționalității legii examinate). Ca regulă generală, procedura

legislativă presupune trei lecturi, însă în procedura simplificată, a doua și a treia lectură au loc în cadrul aceleiași ședințe. O caracteristică specială a procedurii simplificate este că nu mai are loc dezbaterile generală asupra proiectului de lege. Amendamentele pot fi depuse direct în ședință, până la începerea celei de-a treia lecturi a proiectului de lege.

6. b) Parlamentul poate invalida decizia curții constituționale: precizați în ce condiții.

Deciziile Curții Constituționale sunt obligatorii (art. 1 alin. 3 din LCC), orice persoană, inclusiv Adunarea Națională, trebuie să li se conformeze. În limitele competențelor ce-i revin, Adunarea Națională trebuie să pună în aplicare deciziile Curții Constituționale într-o manieră coerentă cu Constituția, dar nu le poate anula. Mai mult, legiuitorul nu ar trebui să rămână pasiv sau indiferent față de deciziile Curții Constituționale. Atunci când Curtea Constituțională, în conformitate cu art. 48 din LCC, constată neconstituționalitatea unei legi și dispune ca Adunarea Națională să înlăture acea neconstituționalitate într-o perioadă determinată, Adunarea Națională trebuie să adopte o nouă reglementare legală în acest interval, în scopul eliminării aspectelor de neconstituționalitate constatate. În realitate însă, nu întotdeauna legiuitorul respectă termenul stabilit, încălcându-și astfel obligația de a pune în aplicare deciziile Curții Constituționale. Au existat câteva cazuri în care Curtea s-a văzut nevoită să examineze din nou legi pe care le declarase deja ca fiind în contradicție cu Constituția.

În deciziile prin care a constatat că legiuitorul nu și-a îndeplinit „obligația legislativă ce-i revine în baza Constituției”, Curtea Constituțională a statuat că nerespectarea deciziilor sale echivalează cu o gravă încălcare a principiilor statului de drept, stabilite de art. 2 din Constituție și a principiului separației puterilor, prevăzut de art. 3 alin. 2 din Constituție (pentru prima oară a subliniat acest lucru în Decizia Nr. U-I-114/95, din 7 decembrie 1995, Monitorul Oficial al Republicii Slovenia Nr. 8/96, și OdlUS IV, 120; cf. Decizia Nr. U-II-3/04, din 20 aprilie 2004, Monitorul Oficial al Republicii Slovenia Nr. 44/04, și OdlUS XIII, 29, precum și Decizia Nr. U-II-2/09, din 9 noiembrie 2009, Monitorul Oficial al Republicii Slovenia, Nr. 91/09). Or, până când legiuitorul nu reacționează față de neconstituționalitatea constatată, încălcarea va persista. Prin urmare, în anumite cazuri, Curtea Constituțională a decis să-și escaladeze sancțiunile, cerând în mod expres ca legiuitorul să-și îndeplinească obligația legislativă de eliminare a neconstituționalității, încă în curs, iar în alte cazuri a abrogat dispozițiile neconstituționale cu prilejul exercitării celui de-al doilea control.

Singura modalitate prin care Adunarea Națională poate invalida o decizie a Curții Constituționale este modificarea Constituției; iar în calitate de instituție autorizată să modifice constituția, să o facă astfel încât să reglementeze explicit într-un mod diferit o problemă asupra căreia Curtea s-a pronunțat. Așa a fost când Curtea Constituțională, prin Decizia nr. U-I-12/97, din 8 octombrie 1998, a stabilit că legiuitorul trebuie să

adopte un sistem de vot majoritar pentru alegerea deputaților în Adunarea Națională, în conformitate cu rezultatul referendumului, iar Adunarea Națională a modificat ulterior art. 80 din Constituție, în sensul că deputații sunt aleși în baza principiului de reprezentare proporțională (adică, prin sistemul votului proporțional).

7. Există mecanisme de cooperare instituționalizată între Curtea Constituțională și alte organe? Dacă da, care este natura acestor contacte / ce funcții și prerogative se exercită de ambele părți?

În raport cu alte autorități ale statului, Curtea Constituțională este o autoritate autonomă și independentă (art. 1 alin. 2 din LCC). Independența și autonomia sa decurg deja din Constituție, unde Curtea nu este reglementată la Secțiunea „Organizarea statului”, care cuprinde dispoziții cu privire la Adunarea Națională, Președintele Republicii și Guvernul, ci într-o secțiune distinctă, intitulată „Curtea Constituțională”.

Totodată, Constituția prevede la art. 166 că funcția de judecător al Curții Constituționale este incompatibilă cu orice alte funcții în cadrul organelor statului, al organelor guvernării autonome locale și în cadrul partidelor politice, precum și cu orice alte funcții și activități care nu sunt compatibile prin lege cu funcția de judecător al Curții Constituționale. Curtea Constituțională cooperează în diverse moduri cu Adunarea Națională, organul legislativ având competența să decidă cu privire la alegerea judecătorilor Curții Constituționale, imunitatea acestora, încetarea mandatelor, stabilirea fondurilor necesare pentru desfășurarea activității etc. În aceste situații, modalitatea de cooperare este definită fie de Constituție, fie prin lege (LCC).

Relațiile exterioare sunt reglementate și prin Regulamentul Curții Constituționale care, la art. 3, stabilește în mod expres că președintele Curții Constituționale colaborează cu Președintele Republicii, președintele Adunării Naționale, șeful Guvernului, președintele Consiliului Național, președintele Curții Supreme, cu conducerea altor autorități de stat, într-un mod care să asigure autonomia și independența Curții Constituționale, în calitatea sa de cel mai înalt organ al puterii judecătorești, al cărui scop este protecția constituționalității, a legalității, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

II. SOLUȚIONAREA CONFLICTELOR JURIDICE DE NATURĂ ORGANICĂ DE CĂTRE CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

1. Care sunt trăsăturile conținutului conflictului juridic de natură constituțională dintre autoritățile publice?

Conflictele de competență se ivesc între două sau mai multe autorități care fie își revendică o competență asupra unei materii, fie și-o declină. Astfel de situații presupun fie conflicte pozitive de competență, atunci când conflictul rezultă ca urmare a faptului că o autoritate opinează că o altă autoritate a intervenit ori și-a asumat atribuții care nu îi aparțin, fie conflicte negative de competență, atunci când mai multe autorități sunt de opinie că o anumită chestiune nu ține de competența lor.

2. Dacă instanța de contencios constituțional are competența soluționării acestor conflicte.

În conformitate cu art. 61 alin. 1 din LCC, un conflict de competență (așa-numitul conflict pozitiv de competență) apare atunci când mai multe autorități consideră că au competență de decizie într-o anumită materie. În asemenea situații, Curtea Constituțională poate fi sesizată în vederea soluționării conflictului de competență de către autoritatea care consideră că o altă autoritate a intervenit sau și-a asumat competența. Autoritatea afectată trebuie să formuleze o cerere de soluționare a conflictului în termen de 90 zile de la data la care a constatat că o altă autoritate a intervenit sau și-a asumat competența.

Cazurile de conflict negativ de competență, în care mai multe autorități își declină competența într-o anumită materie, sunt cele comune; autoritatea căreia i-a fost atribuit cazul, dar care este de părere nu are competența de rezolvare, poate sesiza Curtea Constituțională cu o cerere de soluționare a conflictului de competență (art. 61 alin. 2 din LCC). Astfel, de exemplu, în Decizia Curții Constituționale Nr. P-36/09, din 13 mai 2010 (Monitorul Oficial al Republicii Slovenia, Nr. 42/10), la cererea secției de poliție Trbovlje, Curtea Constituțională a stabilit că Tribunalul din Trbovlje era autoritatea competentă să decidă în procedura referitoare la contravenții. În speță, ambele autorități își declinaseră competența.

Dincolo de cererile adresate de autoritățile afectate, Curtea Constituțională poate examina o cerere de soluționare a conflictului de competență formulată de partea implicată în procedura care a condus la apariția conflictului (art. 61 alin. 3 din LCC). Și în aceste situații este vorba fie de un conflict pozitiv de competență, fie de unul negativ.

3. Care sunt autoritățile publice între care pot apărea astfel de conflicte?

Curtea Constituțională decide asupra conflictelor de competență dintre organele statului și organele comunităților locale, asupra conflictelor de competență dintre instanțele judecătorești și alte autorități ale statului, precum și asupra conflictelor de competență dintre Adunarea Națională, Președintele Republicii și Guvern (art. 160 alin. 1 din Constituție, liniuțele 7, 8 și 9).

4. Actele juridice, faptele sau acțiunile ce pot genera astfel de conflicte: sunt ele legate doar de conflictele de competență sau implică și cazurile când o autoritate publică poate contesta constituționalitatea unui act emis de o altă autoritate publică? Dacă instanța dvs. de control constituțional a soluționat astfel de conflicte. Exemplificați.

Curtea Constituțională decide cu privire la competența autorităților stabilite de Constituție doar în cazuri concrete. Autoritatea care declanșează procedura conflictului de competență nu poate contesta reglementarea însăși în cadrul acestei proceduri. Dacă autoritatea contestă constituționalitatea unui act emis de o altă autoritate, atunci trebuie să depună o cerere sau petiție în vederea declanșării controlului de constituționalitate de către Curtea Constituțională.

Ca alternativă, autoritatea poate prezenta suficiente argumente în cadrul conflictului de competență pentru ca instanța Curții Constituționale să inițieze, din oficiu, controlul de constituționalitate asupra respectivei reglementări. Mai exact, în cadrul soluționării unui conflict de competență, Curtea poate decide, din oficiu, să exercite controlul de constituționalitate asupra reglementării atunci când consideră că aceasta contribuie la soluționarea conflictului și poate abroga sau anula reglementarea sau actul cu caracter general emis în exercitarea autorității publice pe care o constată neconstituțională sau nelegală în cadrul acestei proceduri (art. 61 alin.4 din LCC).

De exemplu, în cadrul soluționării unui conflict de jurisdicție, Curtea Constituțională a ridicat chestiunea compatibilității cu Constituția a prevederilor art. 134 alin. 3 din Legea privind siguranța transportului rutier și, în baza art. 61 alin. 4 din LCC, a hotărât să declanșeze controlul de constituționalitate asupra dispozițiilor în cauză. În Decizia nr. P-27/05, U-I-327/05, din 23 noiembrie 2006 (Monitorul Oficial al Republicii Slovenia, Nr. 123/06, și OdlUS XV, 82) Curtea Constituțională a subliniat că dispozițiile privitoare la competență trebuie să fie redactate într-o manieră care să permită să se stabilească rapid, fără vreo procedură anume, cărei autorități îi revine competența de a decide într-un caz dat. Curtea a concluzionat că prevederile art. 134 alin. 3 din Legea privind siguranța transportului rutier, în măsura în care se aplică la stabilirea competenței de a hotărî în primă instanță cu privire la contravenții, se află în contradicție cu art. 2 din Constituție, prin aceea că două din cele trei condiții prevăzute cumulativ pentru stabilirea existenței unui accident de circulație cu pericol nesemnificativ (pagube materiale nesemnificative și împrejurări care determină

îndeosebi ca fapta să fie una neglijabilă) conțin termeni juridici vagi, nefiind deci redactate în termeni clari, ușor de înțeles și neechivoci, într-o manieră care să excludă posibilitatea aplicării neuniforme, diferențiate a legii și acțiunea arbitrară a autorităților statului în ceea ce privește aplicarea metodelor standard de interpretare.

5. Care sunt titularii dreptului de a sesiza instanța constituțională în vederea soluționării unui asemenea conflict?

Într-un conflict de competență, Curtea poate fi sesizată fie de autoritatea care constată că o altă autoritate a intervenit sau și-a asumat competențele sale sau care își declină competența într-un anumit caz (autoritatea afectată), fie de partea implicată în procedura care a condus la apariția conflictului.

6. Care este procedura de soluționare a unui astfel de conflict?

Asupra conflictelor de competență Curtea Constituțională va decide în Plen. Acestea se judecă cu prioritate.

7. Ce soluții pronunță instanța de contencios constituțional? Exemplificați.

În soluționarea conflictului de competență, Curtea Constituțională poate decide autoritatea care este competentă și, în baza principiului privind aspectele conexe, ea poate de asemenea să abroge sau să anuleze reglementarea sau actul cu caracter general emis în exercitarea autorității publice a cărei neconstituționalitate sau nelegalitate o constată în cadrul procedurii. Totodată, Curtea Constituțională poate respinge cererea de soluționare a conflictului de competență dacă nu au fost îndeplinite condițiile procedurale.

Iată și un exemplu de decizie prin care Curtea Constituțională a stabilit autoritatea competentă: în Decizia Nr. P-27/09, din 21 ianuarie 2010 (Monitorul Oficial al Republicii Slovenia, Nr. 8/10), având ca obiect un conflict de competență între o secție locală de poliție și un tribunal, Curtea a decis că secția de poliție este competentă să decidă în procedura de stabilire a contravenției, întrucât persoana în cauză era învinuită de săvârșirea unei fapte contravenționale pentru care se prevede doar sancțiunea amenzii.

Prin Decizia nr. P-16/09, din 14 ianuarie 2010, Curtea Constituțională a respins cererea depusă de o persoană fizică pentru soluționarea unui conflict de competență. Curtea a constatat că în speță nu exista un conflict pozitiv sau negativ de competență. Din acțiunea formulată de petent reieșea doar opinia acestuia că autoritatea competentă era cea care a inițiat procedura, iar nu tribunalul. Pentru a fi existat un conflict, autoritatea în materie contravențională și tribunalul ar fi trebuit să își decline ambele competențe de soluționare. Însă de vreme ce petiționarul nu a pretins că vreuna din ele s-ar fi declarat incompetentă, Curtea Constituțională a respins cererea.

8. Modalități de îndeplinire a deciziei instanței constituționale: conduita autorităților publice vizate după soluționarea conflictului. Exemplificați.

Deciziile Curții Constituționale sunt obligatorii (art. 1 alin. 3 din LCC). Autoritățile publice trebuie să respecte deciziile Curții Constituționale. În privința conflictelor de competență, în cazul când Curtea Constituțională stabilește autoritatea competentă, este de presupus că acea autoritate va proceda de îndată la rezolvare în cazul concret. Ca urmare a deciziei Curții Constituționale, persoanele cu drept de inițiativă legislativă pot propune amendamente de lege în Adunarea Națională, prin care să se elimine eventualele incertitudini privind competența unor autorități.

III. EXECUTAREA DECIZIILOR CURȚII CONSTITUȚIONALE

1. Deciziile Curții Constituționale:

- a) sunt definitive;
- b) pot fi recurate, situație în care se vor arăta titularii dreptului, termenele și procedura;
- c) produc efecte *erga omnes* ;
- d) produc efecte *inter partes litigantes*.

Deciziile Curții Constituționale sunt obligatorii (art. 1 alin. 3 din LCC). La art. 41 alin. 4 din LCC se prevede că nu există nicio cale de atac împotriva deciziilor și ordinelor Curții Constituționale pronunțate în cazurile date în competența acesteia. Au existat și plângeri constituționale formulate împotriva deciziilor Curții Constituționale, însă Curtea a subliniat constant că plângerea constituțională nu constituie o cale prin care să se poată contesta o decizie a Curții Constituționale, indiferent dacă aceasta are caracter de act general sau individual (cf. Decizia Curții Constituționale nr. Up-271/98, din 28 octombrie 1998 și Decizia nr. Up-331/98, din 4 martie 1999, Monitorul Oficial al Republicii Slovenia nr. 17/99, și OdlUS VIII, 120). Curtea va respinge ca inadmisibilă o plângere constituțională îndreptată împotriva unei decizii a Curții Constituționale.

Deciziile Curții Constituționale au efecte *erga omnes*. Opinia exprimată în privința constituționalității unui tratat obligă Adunarea Națională, care nu poate ratifica un tratat declarat neconstituțional mai înainte de modificarea corespunzătoare a dispoziției constituționale relevante sau, după caz, a dispozițiilor neconforme ale tratatului în cauză. Plângerea constituțională reprezintă o excepție de la regula efectelor *erga omnes*, întrucât ea produce efecte *inter partes*. Însă chiar și în aceste cazuri, deciziile Curții Constituționale produc efecte *erga omnes* dacă actul individual contestat se bazează pe o reglementare sau un act cu caracter general adoptat în exercitarea prerogativelor de putere publică și pe care Curtea Constituțională îl consideră neconstituțional sau nelegal, drept care – în urma declanșării procedurii de control al constituționalității sau legalității respectivului act (art. 59 alin. 2 din LCC) – îl declară neconstituțional sau nelegal.

2. De la publicarea deciziei în Monitorul/Jurnalul Oficial, textul de lege declarat neconstituțional:

- a) se abrogă;
- b) se suspendă, până la punerea de acord a actului/textului declarat neconstituțional cu prevederile legii fundamentale;
- c) se suspendă, până când legiuitorul invalidează decizia instanței constituționale;
- d) alte situații.

Deciziile Curții Constituționale pronunțate în cadrul controlului constituționalității și legalității se publică în Monitorul Oficial al Republicii Slovenia, precum și în

publicația oficială în care a fost publicat respectivul regulament sau act cu caracter general. Ordinele emise de Curtea Constituțională sunt, de asemenea, publicate, atunci când Curtea Constituțională decide în acest sens (art. 42 din LCC).

Curtea Constituțională poate abroga legi, poate abroga sau anula regulamente sau acte cu caracter general emise în exercitarea prerogativelor de putere publică sau poate pronunța decizii declarative, prin care declară neconstituțional sau nelegal actul examinat.

În cazul când Curtea Constituțională abrogă, în tot sau în parte, o lege contrară Constituției, abrogarea produce efecte din ziua următoare publicării deciziei de abrogare sau la expirarea perioadei stabilită de Curtea Constituțională (art. 43 din LCC). În cel de-al doilea caz, perioada de suspendare a efectelor abrogatoare nu poate fi mai mare de un an. Abrogarea unei legi sau a unor dispoziții ale legii de către Curtea Constituțională se aplică raporturilor create înainte de data la care abrogarea și-a produs efecte, dacă până la acea dată nu s-a decis definitiv cu privire la raporturile respective (art. 44 din LCC). În consecință, o lege poate fi doar abrogată, nu și anulată. Abrogarea operează pentru viitor (*ex nunc*), adică de la momentul la care decizia își produce efectele.

Curtea Constituțională anulează sau abrogă regulamente sau acte cu caracter general emise în exercitarea autorității publice dacă acestea sunt neconstituționale sau ilegale (art. 45 din LCC). Le anulează atunci când stabilește că acest lucru este necesar pentru a remedia consecințele dăunătoare care decurg din neconstituționalitatea sau nelegalitatea acestora; anularea are efect retroactiv (*ex tunc*) și face ca reglementarea să fie nulă de drept. Alteori, Curtea Constituțională abrogă regulamente sau acte cu caracter general emise în exercitarea autorității publice, neconstituționale sau ilegale. Abrogarea operează pentru viitor (*ex nunc*), din ziua următoare publicării deciziei de abrogare sau la expirarea perioadei stabilită de Curtea Constituțională.

În plus, atunci când constată că o lege, reglementare sau alt act cu caracter general omite să reglementeze o anumită problemă pe care ar trebui să o reglementeze ori o face de o manieră care nu îngăduie să fie abrogată sau anulată, Curtea Constituțională o poate declara neconstituțională sau nelegală, printr-o decizie declarativă (art. 48 din LCC). De această dată, Curtea doar declară neconstituționalitatea sau nelegalitatea, dar reglementarea rămâne valabilă, iar Curtea va dispune legiuitorului sau autorității emitente să remedieze aspectele de neconstituționalitate sau de nelegalitate într-un termen specificat. Asemenea decizii declarative sunt frecvente în cazul constatării unor lacune de reglementare. Curtea Constituțională mai poate da decizii declarative și în situația în care reglementarea sau actul cu caracter general încetase să mai fie în vigoare la momentul sesizării sau în cursul derulării procedurii în fața Curții Constituționale, însă consecințele neconstituționalității sau nelegalității nu fuseseră remediate (art. 47 din LCC). În asemenea cazuri, Curtea poate declara că reglementarea contestată contravenea Constituției sau legilor. În privința regulamentelor sau actelor cu caracter general emise în exercitarea autorității publice, Curtea Constituțională va stabili dacă decizia sa este de anulare sau de abrogare.

3. Odată ce curtea constituțională a pronunțat o decizie de neconstituționalitate, în ce mod este aceasta obligatorie pentru instanța de fond și pentru celelalte instanțe judiciare?

Deciziile Curții Constituționale sunt obligatorii, prin urmare instanța de trimitere, la fel ca și toate instanțele de drept comun sunt obligate să le respecte.

Când Curtea declară o reglementare ca fiind neconstituțională, ea continuă să se aplice până la adoptarea unei noi reglementări care să corijeze aspectele neconstituționale (*cf.* Deciziei Curții Constituționale Nr. U-I-173/97, din 21 ianuarie 1999, Monitorul Oficial al Republicii Slovenia, Nr. 9/99, și OdlUS VIII, 14). Pe de altă parte, Curtea Constituțională poate stabili modalitatea de executare a deciziilor sale, obligatorie pentru instanțele ordinare. De exemplu, prin Decizia nr. U-I-146/07, din 13 noiembrie 2008 (Monitorul Oficial al Republicii Slovenia, Nr. 111/08 și OdlUS XVII, 59), Codul de procedură civilă (CPA) a fost declarat contrar Constituției, întrucât nu reglementează dreptul persoanelor nevătătoare sau parțial nevătătoare de a avea acces la actele din dosar și cererile în scris ale părților și celorlalți participanți, în forma pe care sunt capabile să o perceapă. Legiuitorul a fost obligat să remedieze aspectele de neconstituționalitate în termen de un an de la publicarea deciziei în Monitorul Oficial al Republicii Slovenia. În scopul de a asigura nevătătoarelor o situație care să le permită exercitarea efectivă a drepturilor, de pe poziții egale, în cadrul procesului civil și altor proceduri în care se aplică *mutatis mutandis* Codul de Procedură Civilă, Curtea Constituțională a stabilit modalitatea de executare a deciziei sale, în conformitate cu art. 40 alin. 2 din LCC. Potrivit deciziei, instanțele trebuie să le asigure persoanelor nevătătoare, la cerere, accesul la dosarul instanței și la cererile formulate în scris de către părți sau ceilalți participanți la proces, într-o formă pe care sunt capabili să o perceapă, costurile aferente urmând a fi suportate din fondurile instanței. Acolo unde nu este necesar să fie stabilită modalitatea de executare, reglementarea în cauză se aplică până când legiuitorul înlătură neconstituționalitatea constatată.

4. Atât în controlul *a posteriori* cât și în controlul *a priori*, legiuitorul își îndeplinește, de fiecare dată, și în termenele prevăzute, obligația constituțională de a elimina aspectele de neconstituționalitate?

Legiuitorul este dator să respecte deciziile Curții Constituționale; în situația în care Curtea stabilește că o reglementare sau un act cu caracter general este neconstituțional sau ilegal, el trebuie să remedieze viciul de neconstituționalitate sau nelegalitate în intervalul fixat de Curtea Constituțională (art. 48 din LCC). În principiu, legiuitorul sau emitentul actului trebuie să o facă în termenul stabilit, dar cu toate acestea există, an de an, și cazuri în care aspectele de neconstituționalitate sau nelegalitate nu sunt îndreptate nici după expirarea acestui interval. În raportul său anual, Curtea Constituțională atrage în mod deosebit atenția asupra unor asemenea cazuri.

5. Ce se întâmplă în situația în care, în termenul prevăzut de Constituție și/sau legislație, legiuitorul nu înlătură viciul de neconstituționalitate? Exemplificați.

Curtea Constituțională s-a confruntat cu problema lipsei de conformare cu deciziile sale în unele cazuri când, constatând neconstituționalitatea legii, i-a acordat Adunării Naționale un anumit termen în vederea eliminării aspectelor de neconstituționalitate, însă aceasta nu a adoptat o reglementare legală adecvată în intervalul stabilit. Fiind sesizată cu privire la aceleași dispoziții legale, Curtea a accentuat de fiecare dată că legiuitorul, prin nerespectarea obligației sale, încalcă principiul statului de drept (art. 2 din Constituție) și principiul separației puterilor (art. 3 din Constituție). O primă ocazie a fost Decizia Nr. U-I-114/95, din 7 decembrie 1995 (Monitorul Oficial al Republicii Slovenia, Nr. 8/96, și OdlUS IV, 120). Respectarea principiului separației puterilor nu presupune doar ca niciuna dintre puteri să nu interfereze în sfera de competență a alteia, ci și obligația ca niciuna din ele să nu neglijeze activitățile ce-i revin în propriul domeniu de competență – în special dacă o atare obligație le-a fost impusă printr-o hotărâre pronunțată de organele judiciare. Având în vedere funcția sa constituțională, Curtea este cu atât mai dator să atragă atenția asupra acestui fapt cu cât Constituția nu a prevăzut existența unor asemenea încălcări ale regulilor de bază, referitoare la exercitarea autorității în conformitate cu principiile statului de drept, prin urmare nu a prevăzut măsuri sistemice împotriva unor astfel de încălcări. Or, până când legiuitorul nu va remedia aspectul de neconstituționalitate, încălcarea va persista.

Când, la o dată ulterioară, reglementări deja declarate ca fiind neconstituționale sau nelegale ajung din nou să fie supuse controlului Curții, ea poate escalada sancțiunile. De exemplu, prin Decizia nr. UI-17/94, din 13 octombrie 1994 (Monitorul Oficial al Republicii Slovenia, nr. 74/94, și OdlUS III, 113), a constatat că art. 51 din Legea privind lichidarea forțată, falimentul și lichidarea, care stabilea, ca metodă de reorganizare financiară, reducerea numărului de angajați a debitorului, intra în contradicție cu Constituția întrucât legiuitorul nu reglementatase printr-o lege specială drepturile lucrătorilor disponibilizați în baza acestei dispoziții. Prin aceeași decizie, Curtea obliga legiuitorul să adopte o astfel de lege în termen de șase luni de la publicarea deciziei în Monitorul Oficial al Republicii Slovenia. Termenul acordat pentru remedierea neconstituționalității a expirat la 31 mai 1995. Prin Decizia nr. UI-114/95, din 7 decembrie 1995 (Monitorul Oficial al Republicii Slovenia, nr. 8/96, și OdlUS IV, 120), Curtea Constituțională a constatat că legiuitorul nu înlăturase aspectul de neconstituționalitate în perioada stabilită prin decizia anterioară, după cum nici la acel moment încă nu o făcuse. În speță, Curtea a considerat că de această dată neconstituționalitatea era încă și mai gravă, deoarece legiuitorul ar fi trebuit să dea formă legală drepturilor speciale ale angajaților la momentul intrării în vigoare a Legii privind lichidarea forțată, falimentul și lichidarea, observând că întârzierea atinsese astfel o durată de 22 de luni. Curtea Constituțională a considerat că neconstituționalitatea prezenta o și mai mare gravitate prin aceea că antrena o situație juridică care, după toate probabilitățile, putea provoca consecințe greu de reparat

pentru individ. Prin urmare, judecând noua petiție, Curtea Constituțională a decis că prevederile art. 51 din lege nu putea fi aplicat până când nu intră în vigoare o lege privitoare la drepturile speciale ale angajaților. Decizia s-a bazat pe o interpretare teleologică a art. 43 teza întâi din LCC, interpretarea *a maiori ad minus*: de vreme ce, potrivit acestor dispoziții, Curtea poate abroga o lege, ea o poate și suspenda (excluzându-i temporar aplicarea), ceea ce constituie o intervenție mai puțin severă decât abrogarea, dar care se impune atunci când valorile constituționale periclitate nu pot fi apărate prin mijloace uzuale. În acest caz, Curtea Constituțională a ales o manieră excepțională pentru decizia sa, aceasta întrucât legiuitorul, în pofida unei constatări judiciare cu privire la neconstituționalitatea legii, a rămas pasiv, nefăcând nimic pentru a remedia o neconstituționalitate stabilită, care afectează importante valori constituționale (în special principiul statului de drept și al statului social), iar abrogarea dispozițiilor legale criticate nu era o soluție posibilă sau rezonabilă. Chiar dacă suspendarea dispoziției legale în cauză urma să aibă și efecte negative (imposibilitatea temporară de aplicare a uneia dintre metodele de lichidare forțată), totuși Curtea a decis-o, în considerarea principiului proporționalității, ca fiind cea mai puțin brutală modalitate pentru restabilirea valorilor constituționale afectate prin starea de neconstituționalitate, precum și respectarea principiului separației puterilor.

6. Prin intermediul altui act normativ, legiuitorul poate consacra din nou soluția legislativă declarată neconstituțională? Argumentați.

După cum s-a arătat în răspunsul la precedenta întrebare, Curtea Constituțională s-a confruntat cu problema lipsei de conformare cu deciziile sale în unele cazuri când, constatând neconstituționalitatea legii, i-a acordat Adunării Naționale un anumit termen în vederea eliminării aspectelor de neconstituționalitate, însă aceasta nu a adoptat o reglementare legală adecvată, în intervalul stabilit. Fiind sesizată cu privire la aceleași dispoziții legale, Curtea a accentuat de fiecare dată că legiuitorul, prin nerespectarea obligației sale, încalcă principiul statului de drept și principiul separației puterilor.

Dacă totuși legiuitorul decide să adopte o reglementare prin care să reia dispoziții declarate deja neconstituționale, și această nouă reglementare poate fi supusă controlului de constituționalitate al Curții Constituționale. Într-un astfel de caz, Curtea Constituțională, acolo unde este posibil, poate decide și în sensul unor măsuri de escaladare a sancțiunilor (*cf.* cazului prezentat anterior).

7. Curtea Constituțională are posibilitatea de a însărcina alte organe cu executarea deciziilor sale și /sau de a stabili modul în care acestea urmează a fi puse în executare într-o anumită cauză?

Curtea Constituțională nu are posibilitatea de a însărcina alte organe cu executarea deciziilor sale, dar în conformitate cu art. 40 din LCC poate stabili autoritatea care ar urma să execute decizia, precum și modalitatea de executare, dacă este necesar. O

astfel de decizie trebuie să cuprindă motivarea. Prevederile amintite implică o autorizare dată Curții Constituționale de a completa lacunele legislative create în urma abrogării sau anulării dispozițiilor neconstituționale sau nelegale, însă ele pot fi aplicate și în cazul constatării neconstituționalității. Este adevărat că, procedând astfel, Curtea Constituțională își asumă rolul de așa-numit legiuitor „pozitiv”, dar trebuie avut în vedere că o face doar pentru a umple temporar un vid legislativ, cauzat prin abrogarea sau anularea dispozițiilor neconstituționale sau nelegale. Atunci când modalitatea de executare este stabilită printr-o decizie în care Curtea Constituțională doar constată neconstituționalitatea unei legi sau reglementări întrucât aceasta omite să reglementeze o anumită problemă pe care ar trebui să o reglementeze ori o face de o manieră care nu îngăduie să fie abrogată sau anulată, însăși stabilirea modalității de executare este și ea de natură să completeze temporar acea omisiune legislativă neconstituțională, după cum este posibil ca modalitatea de executare să fie stabilită deoarece prin aplicarea pe mai departe a reglementării neconstituționale s-ar cauza consecințe greu de reparat.

De exemplu, Curtea Constituțională a explicat în detaliu natura și efectele stabilirii modalității de executare a deciziilor sale, în Decizia nr. UI-163/99 (Monitorul Oficial al Republicii Slovenia, nr. 59/99 și 80 / 99 și OdlUS VIII, 209), după cum urmează: „Curtea Constituțională poate hotărî cu privire la modul de executare a deciziei sale, indiferent de propunerile avansate de participanții în cauză. Important este însă faptul că, printr-o astfel de decizie, Curtea Constituțională nu face în mod necesar interpretarea Constituției și, prin urmare, în această privință, nu recurge în mod explicit la controlul de constituționalitate cu care este împuternicită în temeiul articolelor 160 și 161 din Constituție. Aceasta înseamnă că natura juridică a unei decizii adoptate de Curte în conformitate cu art. 40 alin. 2 din LCC diferă de cea a unei decizii pronunțate în cadrul controlului de constituționalitate. Ca atare, este posibil ca legiuitorul, prin legea adoptată, să modifice modalitatea de executare a unei decizii ce s-a dat în temeiul art. 40 alin. 2 din CCA. Adoptarea unei astfel de legi nu este, în sine, neconstituțională. Doar modalitatea de executare conținută de o astfel de lege poate fi neconstituțională, însă aceasta ar putea face obiectul unui control concret de constituționalitate, în eventualitatea că i se solicită Curții Constituționale. Or, cu acel prilej Curtea ar urma să examineze și dacă prevederile legii contestate sunt sau nu conforme cu Constituția.”